

Titulació	Tipus	Curs
Relacions Internacionals, Seguretat i Desenvolupament	OP	1

Professor/a de contacte

Nom: Blanca Camps Febrer

Correu electrònic: blanca.camps@uab.cat

Equip docent

Laura Feliu Martínez

Francesc Serra Massansalvador

Guillem Farrés Fernández

Gabriel Abou-Askar Molina

Olivia Isabell Glombitza

Timothy Kaldas Kaldas

Eduard Soler Lecha

Blanca Camps Febrer

Ferran Izquierdo Brichs

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No n'hi ha d'específics

Objectius

El mòdul Món Àrab, Seguretat i Governança té com a objectiu proporcionar a l'alumnat una comprensió profunda de la dinàmica, les tendències i els esdeveniments clau a la política internacional del Nord d'Àfrica i l'Àsia Occidental (Magreb i Maxreq). A través d'aquest curs, l'alumnat tindrà l'oportunitat d'explorar com s'apliquen diferents enfocaments de les Relacions Internacionals a aquesta regió i de quina manera.

Una característica distintiva d'aquest curs és el seu enfocament a la interacció dialèctica entre les dinàmiques globals i locals en la formació dels Estats i les societats a la regió. Es presta una atenció especial als patrons

de desenvolupament a llarg termini, els processos contemporanis de formació de l'Estat i les transformacions sociopolítiques i econòmiques en curs a la regió. Això implica situar els actors i les dinàmiques locals en el context més ampli del capitalisme global i del sistema internacional modern.

A través d'una combinació de lectures, discussions a classe i anàlisi de casos, els estudiants obtindran una comprensió integral de les complexitats polítiques, socials i econòmiques al món àrab. Aquest mòdul cerca proporcionar una visió enriquidora i crítica de la regió, equipant l'alumnat amb les eines necessàries per analitzar i comprendre els desafiaments i oportunitats presents al Nord d'Àfrica i l'Àsia Occidental.

OBJECTIUS

- Analitzar l'estat dels estudis d'àrea i regionals des de la disciplina de les relacions internacionals
- Analitzar com s'ha abordat l'estudi de la regió des de la disciplina de Relacions Internacionals i des dels estudis d'àrea.
- Analitzar l'agenda de recerca sobre la regió: contingut, evolució, punts forts i febles, etc. Presentar alguns exemples per il·lustrar aquesta agenda
- Comprendre els processos històrics de formació de l'Estat modern a la regió i analitzar els llegats del colonialisme i l'imperialisme en la configuració política, social i econòmica de la regió.
- Identificar i analitzar els actors locals, regionals i globals involucrats en les relacions internacionals a la zona, comprenent-ne les característiques, funcions i rols en la configuració de la dinàmica política i la seguretat a la regió.
- Debatre sobre els factors considerats essencials per comprendre la regió.

Resultats d'aprenentatge

1. CA18 (Competència) Avaluar l'impacte social, econòmic i mediambiental a l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica de les polítiques exteriors d'actors rellevants, així com de les alteracions en l'estructura i els processos internacionals.
2. CA19 (Competència) Participar en els debats polítics i acadèmics utilitzant evidències i referint-se a la literatura existent en estudis d'àrea i de les relacions internacionals de l'Orient Mitjà.
3. KA16 (Coneixement) Identificar els actors que incideixen en les dinàmiques de cooperació i conflicte al món àrab i a la resta de la regió de l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, i entendre'n les característiques, les funcions i els rols en la conformació de la dinàmica política i la seguretat en la regió.
4. KA17 (Coneixement) Reconèixer els marcs i els enfocaments teòrics en l'anàlisi de les relacions internacionals, la seguretat i el desenvolupament al món àrab.
5. KA18 (Coneixement) Descriure l'impacte de tendències i canvis en el sistema internacional sobre el món àrab i, quan sigui rellevant, de la regió de l'Orient Mitjà i del nord d'Àfrica.
6. KA19 (Coneixement) Explicar l'evolució d'un conflicte al món àrab i, de manera més àmplia, a la regió de l'Orient Mitjà i al nord d'Àfrica, havent-ne identificat els actors i els processos clau.
7. SA21 (Habilitat) Comparar dinàmiques de cooperació i conflicte al món àrab i a la regió de l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica en diferents contextos temporals i geogràfics.
8. SA22 (Habilitat) Analitzar de manera crítica els sistemes polítics, les estructures socials i les polítiques exteriors dels països del món àrab i de la resta dels països de l'Orient Mitjà i del nord d'Àfrica.

Continguts

Bloc I. Introducció a les Relacions Internacionals a l'Àsia Occidental i el Nord d'Àfrica En aquest bloc s'abordarà l'especificitat de la regió del Món Àrab des del punt de vista de les Ciències Socials, i més específicament de les Relacions Internacionals. S'analitzarà com els factors històrics, culturals, religiosos i socioeconòmics han configurat les dinàmiques polítiques i socials de la regió. A més, s'examinarà com les dinàmiques regionals a la regió d'Àsia Occidental i Nord d'Àfrica (WANA) influeixen en el sistema internacional i viceversa. Es presentarà l'enfocament teòric de la Sociologia del Poder per comprendre les tensions a la

regió i com es manifesten en contextos polítics i socials. A més, s'examinaran d'altres enfocaments teòrics com l'economia política o les perspectives feministes de l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica. S'abordaran, entre altres, les següents qüestions:

- L'especificitat de la regió des del punt de vista de les Ciències Socials.
- Les Relacions Internacionals i els estudis àrabs a la regió WANA
- Les tensions a la regió i la proposta teòrica de la sociologia del poder.
- Economia Política a l'Àsia Occidental i Nord d'Àfrica

Bloc II. Política, Societats i Desenvolupament a la regió Aquest bloc presentarà una visió estructural i sistèmica dels diferents estats a la regió. Abordarem la formació dels estats actuals i els sistemes polítics a la regió, així com el paper dels discursos, idees i ideologies a la regió. S'analitzarà com els discursos polítics, religiosos i culturals influeixen en la configuració de les identitats individuals i col·lectives, així com en les dinàmiques polítiques i socials. S'explorará la relació entre població i mobilitzacions populars, analitzant com els moviments socials i les protestes han sorgit en resposta a diferents reptes polítics i socioeconòmics.

- Formació de l'Estat i Sistemes Polítics a la Regió
- Ideologia, Identitat i Política Simbòlica
- El Capital com a Poder i les Estructures Econòmiques Polítiques en els Estats Àrabs
- Un món 'àrab' divers: identitats, comunitats, minories i sectarisme en la governança

Bloc III. Política Exterior, Seguretat i Conflictes Regionals

Aquest bloc examinarà com les dinàmiques geopolítiques i econòmiques globals influeixen en la regió, considerant factors com el poder militar, els interessos econòmics i les aliances estratègiques. S'estudiarà l'impacte dels grans poders a la regió, així com les polítiques exteriors dels principals estats de la regió, considerant els seus interessos, prioritats i estratègies en l'àmbit internacional. També es prestarà especial atenció als recursos petrolífers i gasífers al Mediterrani i a l'Orient Mitjà, analitzant com els recursos energètics influeixen en les relacions internacionals i les dinàmiques regionals. Examinarà la intervenció dels grans poders en els conflictes regionals, ja sigui a través de la intervenció militar directa, el suport a actors locals o la influència política i econòmica. S'estudiaran casos específics de conflicte armat al Magrib i al Màixriq, analitzant les causes, dinàmiques i conseqüències d'aquests conflictes.

- Potències, fractures i transformacions globals: l'impacte a l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica.
- Sàhara Occidental
- El complex conflictual i el cas del Líban. Un país disputat al límit del precipici
- Palestina i l'estat d'Israel: la persistència del colonialisme d'assentament
- Síria i l'Iraq: intervencions estrangeres i conflicte civil (agència domèstica)

Bloc IV. Aula Mediterrània: Conferències Externes Aquest bloc es realitzarà en coordinació amb l'Institut Europeu de la Mediterrània que recolza el MURISD en l'organització de tres conferències d'expertes internacionals sobre diverses temàtiques a la regió. El programa de conferències s'actualitza cada curs.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases i seminaris a l'aula	50	2	
Lectures i fitxes de lectura	50	2	
Tipus: Supervisades			
Lectures i realització de diversos exercicis	75	3	

Durant el mòdul, s'utilitza una metodologia mixta que combina les classes magistrals i la pedagogia inversa amb l'objectiu de fomentar un aprenentatge més actiu i participatiu. A través de les classes magistrals, el professor transmet els coneixements fonamentals i proporciona una visió general del contingut. D'altra banda, amb la pedagogia inversa, els alumnes són responsables de realitzar lectures obligatòries prèvies a les sessions, a fi de poder participar activament en les activitats i discussions en classe.

Per al desenvolupament dels coneixements adquirits, els alumnes tenen l'oportunitat de realitzar exercicis pràctics relacionats amb el contingut teòric. Aquests exercicis permeten als estudiants aplicar els conceptes apresos i desenvolupar habilitats pràctiques rellevants per al mòdul. A més, es promou l'aprenentatge autònom, ja que els alumnes han de preparar preguntes orals breus basades en les lectures obligatòries, en les quals han de mostrar la seva comprensió del contingut i la seva capacitat per expressar-se de manera coherent i precisa.

Finalment, per avaluar el progrés i la comprensió dels alumnes, es realitza un examen que consta de dues parts. La primera part és un test que posa a prova els coneixements teòrics adquirits. La segona part consisteix en una pregunta de tipus tema, en la qual els alumnes han de respondre de manera argumentada i analítica, demostrant la seva capacitat per relacionar i aplicar els conceptes estudiats en el mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	40%	2	0,08	CA18, CA19, KA16, KA17, KA18, KA19, SA21, SA22
Participació a classe	10 % de la nota final	15	0,6	CA19, KA16, KA18, KA19, SA21, SA22
Preguntes orals	10 % de la nota final	20,5	0,82	CA18, CA19, KA16, KA17, KA18, KA19, SA21, SA22
Realització d'exercicis pràctics	40 % de la nota final	37,5	1,5	CA18, CA19, KA16, KA17, KA18, KA19, SA21, SA22

L'avaluació del mòdul es durà a terme considerant els criteris següents:

1. Elaboració de 4 exercicis corresponents a cadascun dels blocs, seguint les instruccions proporcionades al campus virtual a l'inici del mòdul. Aquests exercicis hauran de ser lliurats en la data i forma que informi el professorat responsable de cada bloc. Cada exercici tindrà un pes del 10% a la nota final, cosa que representa un total del 40%.
2. Formulació de 4 preguntes relacionades amb dues sessions del cicle Aula Mediterrània organitzat per l'IEMed. L'alumnat seleccionarà dues de les tres sessions disponibles i plantejarà 2 preguntes per cadascuna de les dues sessions fonamentades sobre la base de la lectura corresponent a cada sessió, així com altres lectures complementàries. Cada pregunta tindrà un valor del 2,5% (10% en total) a la nota final. Les preguntes han de ser enviades al campus virtual abans de la sessió corresponent.
3. Examen final que constarà d'un test que representarà el 20% de la nota final i el desenvolupament d'una pregunta de tema que contribuirà amb el 20% restant. Aquesta secció de l'examen avaluarà la

comprensió global del contingut del mòdul i la capacitat d'anàlisi i argumentació de l'alumnat. Tot plegat, l'examen final representarà el 40% de la nota total del mòdul.

4. Participació activa en les activitats a l'aula, equival al 10% de la qualificació final. En cas de faltar a una classe, l'alumnat ho ha de notificar amb anticipació i proporcionar una justificació vàlida, sempre que sigui possible.

És important destacar que l'assistència, la participació i el compliment dels terminis establerts són aspectes fonamentals per al procés d'avaluació en aquest mòdul.

Bibliografia

Es requerirà la lectura d'almenys un text obligatori per cada lliçó. La lectura es penjarà amb antel·lació al campus virtual.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

AGATHANGELOU, A. M., & Soguk, N. (Eds.). (2013). *Arab Revolutions and World Transformations*. Abingdon: Routledge.

AA. VV, *El Magreb: percepción española de la estabilidad en el Mediterráneo, prospectiva hacia el 2010*, Madrid, Ministerio de Defensa. Instituto Español de Estudios Estratégicos, 2000. (Cuadernos de Estrategia, 106)

ARMSTRONG, Karen (2001). *El Islam-Una breve historia universal*.

AYUBI, Nazih (1996). *El Islam político: teorías, tradición y rupturas*. Edicions Bellaterra.

BARNETT, Michael (1996-1997). "Regional Security after the Gulf War", *Political Science Quarterly* 111, n.º 4, pp. 597-617.

BARNETT, Michael (1998). "A Narrative of Arab Politics" y "The Game of Arab politics" en Barnett, *Dialogues in Arab Politics. Negotiations in Regional Order*. New York: CUP, pp. 1-53.

BARNETT, Michael (1998). "The End of the Arab States System? Arab Politics since the Gulf War" en Michael Barnett, *Dialogues in Arab Politics. Negotiations in Regional Order*. Nueva York: Columbia University Press, pp. 213-235.

BILL, James A. (1996). "The Study of Middle East Politics 1946-1996", *Middle East Journal*, vol. 50, n.º 4.

BROWN, C. L. (1984). *International Politics and the Middle East. Old Rules, Dangerous Game*. London: I.B.Tauris.

CHALCRAFT, John (2016). *Popular Politics in the Making of the Modern MiddleEast*. Cambridge: Cambridge University Press

CHOUROU, B. (2008). "A Regional Security Perspective from and for the ArabWorld" en *Globalization and Environmental changes. Reconceptualizing Security in the 21st Century*. Springer, pp. 775-789.

DEL SARTO, Raffaella A., MALMVIG, Helle y SOLER I LECHA, Eduard. *Interregnum: The Regional Order in The Middle East and North Africa after 2011*. MENARA Final Reports, No. 1, febrero de 2019 (<https://www.iai.it>).

EL-SHAZLY, N. y HINNEBUSCH, R. (2002). "The Challenge of Security in the Post-Gulf War Middle EastSystem" en HINNEBUSCH, R.; EHTESHAMI, A. (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, 2002, pp. 71-90.

FAWCETT, Louise (2019). *International Relations of the Middle East*. New York: Oxford University Press.

- FLORY, Maurice (ed.) (1991), *Les régimes politiques arabes*. 2nd ed. Paris: PUF, pp. 97-142.
- GAUSE III, Gregory F. (1999). "Systemic Approaches to Middle East International Relations", *International Studies Review* 1 (1), pp. 11- 32.
- GAUSE III, Gregory F. (2011) Why Middle East studies missed the Arab Spring, *Foreign Affairs*, 90(4) July/August, pp. 81-90.
- GERGES, Fawaz A. (ed.) (2013). *The new Middle East: Protest and revolution in the Arab world*. Cambridge University Press.
- GUAZZONE, Laura (ed.) (1996). *The Middle East in Global Change. The Politics and Economics of Interdependence versus fragmentation*. Londres: Macmillan.
- HALLIDAY, Fred (2005). "Introduction: World Politics, the Middle East and the Complexities of Area Studies", "International Relations theory and the Middle East" y "The Middle East in International Perspective" en Fred Halliday. *The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-40 y 303-324.
- HANIEH, Adam (2014). *Lineages of Revolt: Issues of Contemporary Capitalism in the Middle East*. Haymarket Books.
- HANSEN, B. (2001). *Unipolarity and the Middle East*. New York: St. Martins Press.
- HARTMANN, Susanne (2013), "Can Constructivism Explain the Arab Spring?", <http://www.e-ir.info/2013/06/19/can-constructivism-explain-the-arab-spring/>
- HASEEB, Khair (Ed.). (2013). *The Arab Spring: Critical Analyses*. Abingdon: Routledge.
- HENRY, Cl. M. (2005). "The Clash of Globalisations in the Middle East" en Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East*. Nueva York: Oxford University Press, pp. 105-129.
- HINNEBUSCH, Raymond (2002), "The Middle East Regional System" en HINNEBUSCH, Raymond; EHTESHAMI, Anoushiravan (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, pp. 29-54.
- HINNEBUSCH, Raymond (2014). Historical Sociology and the Arab Uprising. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 137-140.
- HUDSON, M. (1999). *Middle East Dilemmas. The Politics and Economics of Arab Integration*. London: IB Tauris.
- ISMAEL. T. (ed.) (2000). *The International Relations of the Middle East*. Aldershot: Ashgate.
- IZQUIERDO BRICHS, Ferran; FELIU MARTÍNEZ, Laura; CAMPS-FEBRER, Blanca. Acumulación y resistencias en el norte de África y Oriente Medio. Colonialismo, poscolonialismo y neoliberalismo. *Ayer. Revista de Historia Contemporánea*, 2021, vol. 124, no 4, p. 25-51.
- KORANY, DESSOUKI (dirs.). *The Foreign Policies of Arab States. The Challenge of Change*. Boulder, etc.: Westview Press; El Cairo: The American University [1ª ed. 1984], pp. 49-102.
- LAWSON, G. (2011), Halliday's Revenge: Revolutions and International Relations. *International Affairs*, 87: 1067-1085. doi: 10.1111/j.1468-2346.2011.01021.
- LOCKMAN, Zachary (2009). *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism*. Cambridge: Cambridge University Press
- LUCIANI, G.(2005)."Oil and Political Economy in theInternational Relations of theMiddle East" en Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East*. New York: Oxford University Press, pp. 79-104.
- LUCIANI, G. y SALAME, G. (eds.) (1998). *The Politics of Arab Integration*. New York: Croom Helm.

- LUSTICK, I. S. (1997). "The Absence of Middle Eastern Great Powers: Political 'Backwardness' in Historical Perspective", *International Organization* 51 (4), pp. 653-683.
- MALMVIG, Helle (2014). Power, Identity and Securitization in Middle East: Regional Order after the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 12-34.
- MILLER, B. (2013). The International Order and the Arab Spring. In *APSA 2013 Annual Meeting Paper*.
- MÜLLER, Ph. (2011) "Driving Forces Behind Alliance Building in the Middle East", BIPS, 01/2011, pp. 1-14.
<http://www.agips.org/doc/bips/2011/BIPS-Jg2011-Nr01.pdf>
- NOBLE, P. C. (1991). "The Arab System: Pressures, Constraints, and Opportunities" en KORANY, DESSOUKI (dirs.). *The Foreign Policies of Arab States. The Challenge of Change*. Boulder, etc.: Westview Press; El Cairo: The American University [1ª ed. 1984], pp. 49-102.
- PACE, Michelle, and Francesco Cavatorta. "The Arab uprisings in theoretical perspective-an introduction." *Mediterranean Politics* 17.2 (2012): 125-138.
- PHILLIPS, C. (2014). The Arabism Debate and the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 141-144
- ROBERSON, B.A. (2002). "The impact of the International System on the Middle East" en HINNEBUSCH, Raymond; EHTESHAMI, Anoushiravan (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, 2002, pp. 55-69.
- RÓZSA, E.N. (2013) *Geo-Strategic Consequences of the Arab Spring*. Papers IEMed EuroMeSCo n.19.
- STEIN, J. G. (2005). "War and Security in the Middle East" en Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East*. New York: Oxford University Press, pp. 195-214.
- TETI, Andrea (2007). "Bridging the Gap: IR, MiddleEast Studies and the Disciplinary Politics of the Area Studies Controversy", *European Journal of International Relations* 13 (1), pp. 117-145.
- TETI, A. & Gervasio, G. (2011) "The Unbearable Lightness of Authoritarianism: Lessons from the Arab Uprisings », *Mediterranean Politics*, 16(2), pp. 321-327.
- TIBI, B. (1998). *Conflict and War in the Middle East, 1967-91. From Interstate War to New Security*. 2ª ed. London: Macmillan.
- VALBJØRN, M., & Volpi, F. (2014). Revisiting Theories of Arab Politics in the Aftermath of the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 134-136.
- VAN HÜLLEN, V. (2013). Regional Organizations and Domestic Change in the 'Arab Spring': Cooperation between Power and Persuasion. In *APSA 2013 Annual Meeting Paper*.
- VOLPI, F. (2014). Framing Political Revolutions in the Aftermath of the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 27-42.
- WALT, S.M. (1987). "Cap 3. From the Baghdad Pact to the Six Day war" en Walt, *The Origins of Alliances*. Ithaca, NY: Cornell University Press, pp. 97-103.
- WALZER, M. (2014). After the Arab Spring. *Philosophy & Social Criticism*, 40(4-5), 421-429.
- ZOUBIR, Y.H. y H. AMIRAH FERNANDEZ (coords.). (2008) *El Magreb. Realidades nacionales y dinamicas regionales*. Madrid: Síntesis, pp. 303- 325.

Programari

Sense programari específic

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Català/Espanyol	segon quadrimestre	tarda